

İQTİSADI İSLAHATLARIN
TƏHLİLİ VƏ KOMMUNİKASIYA
MƏRKƏZİ

İyun 2017

AZƏRBAYCAN İQTİSADI İSLAHATLAR İCMALI

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASINDA MALİYYƏ XİDMƏTLƏRİNİN İNKİŞAFINA DAİR STRATEJİ YOL XƏRİTƏSİ

“Azərbaycan Respublikasında maliyyə xidmətlərinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi” qlobal iqtisadiyyat və maliyyə bazarlarında müşahidə edilən proseslərə çevik adaptasiya və postneft iqtisadi inkişaf modelinin dəstəklənməsi üçün maliyyə sektoru qarşısında duran yeni çağırışlar və imkanlar nəzərə alınmaqla hazırlanmışdır. Sənəd maliyyə xidmətləri sektorunun çevikliyi, rəqabətqabiliyyətliliyi, innovativliyi və iqtisadi inkişafı dəstəkləməsi prinsipləri əsasında hazırlanmışdır.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2016-cı il 16 mart tarixli 1897 nömrəli “Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritəsinin başlıca istiqamətləri”nin təsdiqi və bundan irəli gələn məsələlər haqqında” Sərəncəmi ilə “Azərbaycan Respublikasında maliyyə xidmətlərinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi” (bundan sonra – Strateji Yol Xəritəsi) hazırlanmışdır.

Strateji Yol Xəritəsi qısa, orta və uzunmüddətli dövrləri əhatə etməklə, 2020-ci ilədək strateji baxış və tədbirlər planı, 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxış və 2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxışdan ibarətdir.

Strateji Yol Xəritəsində müəyyən edilmiş məqsədlərə çatmaq üçün 2020-ci ilədək 5 strateji hədəf və 16 prioritet hazırlanmışdır. Ölkədə maliyyə xidmətlərinin inkişafı ilə əlaqədar Strateji Yol Xəritəsində müəyyənləşdirilmiş strateji məqsədlərə çatmaq və imkanlardan maksimum istifadə etmək məqsədi ilə strateji hədəflər aşağıda göstərilmişdir.

- **Dinamik və sağlam institutlardan ibarət maliyyə sisteminin formalaşdırılması.**

2015-ci ildən etibarən artan risklərin yaratdığı çətinlikləri aradan qaldırmaq məqsədi ilə bankların restrukturizasiyası və kapitallaşması, aktivlərin sağlamlaşdırılması, sığorta bazarının inkişafı, maliyyə inklüzivliyinin gücləndirilməsi

- **Maliyyə bazarlarının inkişafı.**

Potensial investorların və emitentlərin kapital bazarı və maliyyə alətləri haqqında məlumatlarının az olması, informasiya asimetriyası və ənənəvi təsahiblik düşüncə tərzini kimi qiymətli kağızlar bazarının inkişafını məhdudlaşdıran amillərin aradan qaldırılması.

Daxili İşlər Nazirliyi, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi və Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatası ilə razılaşdırmaqla, yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən onlara aid inzibati ərazi vahidlərinin ərazilərində valyuta mübadiləsi fəaliyyəti həyata keçiriləcək obyektlər üçün Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasına müvafiq yerlərin ayrılmasını bir ay müddətində təmin etmələri tapşırıqlar çərçivəsində həyata keçiriləcək tədbirlər arasında yer almaqdadır.

- **İnfrastrukturun gücləndirilməsi.**

İnfrastrukturun təkmilləşdirilməsi məqsədilə kredit məlumatlarının mübadiləsi sisteminin inkişafı, kreditorların hüquqlarının müdafiəsi üzrə işlək mexanizmlərin yaradılması, məhkəmə qərarlarının standartlaşdırılması və icra intizamının yaxşılaşdırılması.

- **Tənzimləmə və nəzarət mexanizminin təkmilləşdirilməsi.**

Maliyyə institutlarında sağlam risk idarəetməsi proseslərini və rəqəmsal transformasiyanı təşviq edən yeni tənzimləmə və nəzarət mexanizminin formalaşdırılması.

- **Maliyyə savadlılığının yüksəldilməsi.**

Sağlam, etibarlı, dayanıqlı və effektiv maliyyə sisteminin formalaşdırılması məqsədi ilə maliyyə sistemi mütəxəssislərinin ixtisaslaşmasının dərinləşməsi və maliyyə savadlılığının artırılması.

QLOBAL TRENDLƏR

Dünya iqtisadiyyatının dəyişməsi və informasiya texnologiyalarının sürətli inkişafı kimi amillər qlobal maliyyə sistemində yeni meyillərin yaranmasını səbəb olmuşdur. Bu yeni meyillər əsasən prudensial tənzimləmə və nəzarətin güclənməsi, maliyyə xidmətlərinin rəqəmsallaşması, alternativ bankçılığın

genişlənməsi, əhalinin davranış modellərinin dəyişməsi, yeni bilik və bacarıqlara tələblərin artması və maliyyə institutlarının əməliyyat modellərinin dəyişməsi istiqamətində müşahidə olunmuşdur.

Prudensial tənzimləmə və nəzarət yanaşmasının dəyişməsi

Dünya iqtisadiyyatında gedən son proseslər maliyyə sektorunun iqtisadi artım üçün vacibliyini bir daha təsdiq etmiş, prudensial tənzimləmə və nəzarət baxışını dəyişmişdir. Tənzimləmə və nəzarət sektorun bir tərəfdən sabitliyini və sistem risklərinin azaldılmasını, digər tərəfdən isə dinamik və səmərəli inkişafını dəstəkləmək məqsədi ilə 2008-ci ildən etibarən tənzimləmə və nəzarət mexanizminin təkmilləşdirilməsi üzrə global təşəbbüslər intensivləşmiş, nəzarət alətlərinin çeşidi genişlənməmişdir.

Maliyyə xidmətlərinin rəqəmsallaşmasının və informasiya tutumluluğunun artması

Texnoloji imkanların genişlənməsi maliyyə institutlarının müştərilərlə münasibətlərini yeni bir mərhələyə yüksəltmiş, ənənəvi biznes modellərinin modernləşdirilməsi üçün əlavə stimullar yaratmış və yeni bazarların formalaşmasına təkan vermişdir. İnternet və mobil rabitədən istifadənin genişlənməsi ənənəvi maliyyə xidmətlərinin alternativ kanallarla və yeni bazar iştirakçıları tərəfindən daha aşağı xərc və yüksək sürətlə təklif edilməsi imkanlarını artırmışdır. Böyük istifadəçi auditoriyasına malik sosial şəbəkələr maliyyə xidmətləri istifadəçilərinə banka müraciət etmədən birbaşa maliyyələşmə imkanı yaradan platformalar təqdim edir.

Alternativ bankçılıq kanallarının genişlənməsi

Banklar üzərində tənzimləmə mexanizminin daha da sərtləşməsi onların maliyyə bazarlarının digər iştirakçıları ilə müqayisədə rəqabətqabiliyyətliliyini azaldır və alternativ bankçılığın cəlbediciliyini artırır. Tənzimləmə yükü daha az olan maliyyə institutları ənənəvi olaraq bankçılığa xas olan sahələrdə fəaliyyətini aktivləşdirərək yeni imkanlar və təhdidlər yaradırlar.

Əhalinin davranış modellərinin dəyişməsi

Maliyyə institutlarına qarşı fərqli gözləntiləri və kommunikasiya üsulları olan, real vaxt rejimində (onlayn) və sosial şəbəkələrə bağlı, ənənəvi müştəri loyallığı nümayiş etdirməyən yeni gənc müştəri segmentləri meydana gəlir. Orta yaşlı müştəri və təqaüdüçülərin də tələbləri və davranışları dəyişir. Bundan əlavə, inkişaf etməkdə olan ölkələrdə orta və yüksək gəlirli təbəqənin artması maliyyə institutları üçün potensial biznes imkanları yaradır.

Yeni bilik və bacarıqlara tələblərin artması

Tənzimləyici qurumların risklərin idarə olunmasına dair tələblərinin sərtləşməsi risk analitiklərinin və bu sahədə çalışan digər mütəxəssislərin peşəkar keyfiyyətlərinə dair tələbləri artırmışdır.

Maliyyə institutlarının əməliyyat modelinin dəyişməsi

Tənzimləmə yükünün artması maliyyə institutlarının ənənəvi əməliyyat strukturuna təzyiqləri artırmış və nəticədə, maliyyə institutlarının müştəri və məhsul segmentləri

İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə sığorta bazarının yüksək inkişaf potensialı

Qlobal miqyasda sığorta bazarının artacağı gözlənilir. İnkişaf etməkdə olan ölkələrdə ÜDM-in artım tempinin yüksək olması bu ölkələrdə sığorta bazarının artım tempinin daha yüksək olmasına imkan verəcəkdir.

MÖVCUD VƏZİYYƏTİN TƏHLİLİ

Maliyyə xidmətləri sektorunun mövcud vəziyyəti

2004–2014-cü illərdə neft gəlirlərinin artması və qeyri-neft sektorunda həyata keçirilən uğurlu islahatlar nəticəsində Azərbaycan qlobal miqyasda sürətli iqtisadi artım tempinə malik ölkələr sırasına daxil olmuşdur. Müşahidə olunan iqtisadi artım iqtisadiyyatın digər sektorları ilə bərabər maliyyə sistemində də müsbət töhfə vermişdir. Ötən dövr ərzində effektiv maliyyə sisteminin formalaşması istiqamətində davamlı islahatlar aparılmış, maliyyə sisteminin quruculuq işləri həyata keçirilmişdir. Maliyyə bazarlarının tənzimlənməsi üzrə normativ hüquqi baza hazırlanmış və onun beynəlxalq təcrübəyə uyğunlaşdırılması istiqamətində işlər aparılmışdır. Maliyyə bazarlarının müxtəlif seqmentlərində müasir əməliyyat sistemlərinin tətbiqinə başlanılmışdır.

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının (AMB) məlumatına əsasən, dövr ərzində bank kreditləşməsinin ortaillik artım tempi təxminən 30 faiz olmuşdur, məcmu kapitalı isə 2014-cü ilin sonuna ÜDM-in 7,3 faizini təşkil etməklə , 4,3 milyard manat olmuşdur.

Dünya bazarında neft qiymətlərinin 2014-cü

ilin ikinci yarısından başlayaraq ucuzlaşması Azərbaycan iqtisadiyyatına da təsirsiz ötürülməmişdir. Neft gəlirlərinin azalması nəticəsində ölkəyə daxil olan xarici valyuta axınları azalmış və xarici valyutaya olan tələbin valyuta təklifini üstələməsi manatın məzənnəsinə olan təzyiqi yüksəltmişdir. Valyuta bazarında vəziyyətin tarazlaşdırılması, tədiyə balansının və ölkənin beynəlxalq ödəmə qabiliyyətinin strateji dayanıqlılığının təmin edilməsi üçün 2015-ci ildə iki devalvasiya həyata keçirilmişdir. Birinci devalvasiyadan sonra depozit və kredit portfelinin dollarlaşması baş verdiyi halda, ikinci devalvasiyadan sonra maliyyə vəsaitlərinin bank sistemindən kənarlaşması müşahidə olunmuşdur. Ümumi iqtisadi artımın zəifləməsi fonunda bank sektorunda uzun müddət müşahidə olunan aktivlik azalmışdır. Borcalanların ödəmə qabiliyyətinin zəifləməsi kredit risklərinin artmasını şərtləndirmişdir. Mövcud risklərin idarə edilməsi, o cümlədən borcalanların borc yükünün azaldılması məqsədilə banklar kreditlərin restrukturizasiyasına başlamışdır. Görülmüş tədbirlərin müəyyən müsbət nəticələri olsa da, makroiqtisadi qeyrimüəyyənliklərin davam etməsi bankların kredit riskləri üzrə ehtiyatlanma xərclərini yüksəltmişdir.

Maliyyə bazarları infrastrukturunun inkişaf etdirilməsi məqsədilə dövr ərzində əhəmiyyətli işlər görülmüş, eyni zamanda “2011–2020-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında qiymətli kağızlar bazarının inkişafı” Dövlət Proqramı qəbul edilmişdir. Dövlət Proqramı çərçivəsində maliyyə bazarlarının canlandırılması istiqamətində işlərə başlanılmışdır. Dövlət Proqramının 2011–2014-cü illəri əhatə edən ilkin mərhələsində qiymətli kağızlar bazarının infrastrukturunun müasirləşdirilməsi, bu məqsədlə normativ hüquqi bazanın təkmilləşdirilməsi, maddi-texniki bazanın möhkəmləndirilməsi, habelə qiymətli

kağızlar bazarında insan kapitalının inkişafı üçün zəruri imkanlar yaradılmışdır. Maliyyə xidmətləri istehlakçılarının hüquqlarının effektiv müdafiəsi mexanizmlərinin formalaşdırılması və əhalinin maarifləndirilməsi istiqamətində işlər görülmüş, maliyyə savadlılığının artırılması məqsədilə müasir intellektual vasitələrdən istifadə edilmişdir.

Bütövlükdə, Maliyyə Bazarlarına Nəzarət Palatasının məlumatına əsasən, 2015-ci ilin sonuna ölkədə 43 bank, 27 sığorta təşkilatı, 48 bank olmayan kredit təşkilatı, 109 kredit ittifaqı və 5 investisiya şirkəti fəaliyyət göstərmişdir. Kredit təşkilatları maliyyə sistemində dominant mövqeyə malikdir. Bankların və bank olmayan kredit təşkilatlarının maliyyə sisteminin cəmi aktivlərində payı 2015-ci ildə müvafiq olaraq 88 faiz və 9,7 faiz, sığorta şirkətlərinin cəmi aktivlərdə payı isə 2,3 faiz təşkil etmişdir.

Maliyyə xidmətləri sektorunun GZİT təhlili

Güclü tərəflər

- Maliyyə bazarlarının tənzimlənməsi və nəzarəti üzrə vahid requlyatorun olması;
- Maliyyə bazarı və institutlarının formalaşması;
- Əsas maliyyə infrastruktur elementlərinin yaranması;
- Risklərin idarə edilməsi üzrə baza elementlərin mövcud olması;
- Qiymətli kağızlar bazarlarında müasir platforma.

Zəif tərəflər

- Bank sisteminin kapital mövqeyinin kövrək olması;
- Bankların kredit risklərinin yüksək olması;
- Qeyri-işlək aktivlərin tənzimlənməsi və

satışı üzrə hüquqi mexanizmlərin olmaması;

- Banklarda bazar risklərinin idarə edilməsi üçün hedcinq alətlərinin olmaması;
- Bankların sağlamlaşdırılması və restrukturizasiyası üzrə effektiv alətlərin olmaması;
- Maliyyə xidmətləri sektorunda korporativ idarəetmənin zəif olması;
- Kreditorların hüquqlarının işlək müdafiəsi mexanizmlərinin olmaması, girov münasibətlərinin təşkilati-hüquqi mexanizmlərindəki zəifliklər;
- Maliyyə xidmətlərinin əlçatanlığının zəif olması;
- Qeyri-bank maliyyə seqmentinin zəif inkişafı;
- Maliyyə savadlılığının aşağı olması.

İmkanlar

- Maliyyə sektorunda islahatların hökumətin prioritetləri arasında olması;
- Əmanətlərin tam sığortalanması;
- Strateji valyuta ehtiyatlarının həcmninin yüksək olması;
- İnkişaf etmiş telekommunikasiya infrastrukturunun və geniş xidmət şəbəkəsinin olması.

Təhlükələr

- Neft qiymətlərində volatilliyin davam etməsi;
- İşgüzar aktivliyin bərpa olunmaması;
- Aktivlərin keyfiyyətinin pisləşməsi;
- Bankların restrukturizasiya proqramının tamamlanmaması;
- Bankların məruz qaldığı risklərin bütövlükdə maliyyə bazarlarında volatilliyə səbəb olması;
- Ticarət tərəfdaşlarında iqtisadi fəallığın zəifləməsi.

STRATEJİ BAXIŞ

2020-ci ilədək strateji baxış

2020-ci ilədək Azərbaycanın maliyyə sektorunun inkişafı üzrə strateji baxış daxili və xarici şoklara qarşı dayanıqlı, risk idarəetməsi proseslərinə dərinlən fokuslanmış, effektiv tənzimləmə və güclü infrastruktur elementləri ilə əhatə olunmuş, inkişaf potensialı maliyyə sistemi formalaşdırmaqdır.

Strateji baxışın şərhı

Ötən dövr ərzində maliyyə sistemi üzrə ilkin quruculuq işlərinin başa çatması, sistemin inkişafı istiqamətində aparılmış islahatlar, yaranmış kadr potensialı maliyyə sisteminin yeni inkişaf mərhələsinə keçidinə zəmin yaratmışdır.

2020-ci ilədək olan dövrdə maliyyə institutları, xüsusən də banklar sağlamlaşdırılacaq, maliyyə institutlarının likvidlik və kapitallaşma problemləri həll ediləcək, qeyri-işlək aktivlərin restrukturizasiyası üzrə tədbirlər həyata keçiriləcəkdir. Emitentlərin və investorların qiymətli kağızlar bazarında iştirakı üçün zəruri şərait yaradılacaq, infrastruktur genişləndiriləcək və təşviqedicı tədbirlər müəyyənləşdiriləcəkdir. Maliyyə institutlarının effektiv fəaliyyəti üçün kredit büroları kimi yeni infrastruktur elementləri yaradılacaq, hüquqi çərçivə təkmilləşdiriləcəkdir. Maliyyə sistemi daha mütərəqqi risklərin idarə edilməsi proseslərinə istiqamətləndiriləcək, maliyyə xidmətlərində və hesabatlılıqda şəffaflyıq artırılacaq, müştəriyönümlü xidmətlər və rəqəmsallaşmanı dəstəkləyən nəzarət mexanizmi formalaşdırılacaqdır. Eyni zamanda, maliyyə xidmətləri sahəsində təhsil səviyyəsi, istehlakçıların maliyyə savadlılığı və hüquqlarının

qorunması mexanizmi təkmilləşdiriləcəkdir.

2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxış

Maliyyə xidmətləri üzrə 2025-ci ilədək olan dövr üçün uzunmüddətli baxış səmərəli tənzimləmə və qanunvericilik çərçivəsi ilə dəstəklənən, bütün müştəri qruplarını genişçəşidli maliyyə xidmətləri ilə təmin edən dayanıqlı, sağlam və tarazlaşmış maliyyə sistemi formalaşdırmaqdır.

Uzunmüddətli baxışın şərhı

2016-2020-ci illərdə likvidlik və kapitallaşma problemlərinin həll edilməsi, hüquqi və tənzimləmə çərçivəsinin təkmilləşdirilməsi 2025-ci ilədək olan dövrdə maliyyə sisteminin inkişafı üzrə yeni hədəfləri müəyyənləşdirməyə şərait yaradacaqdır. Bu dövrdə sağlam banklara, tam funksional maliyyə bazarlarına, Bazel III standartlarına uyğunlaşdırılmış risk idarəetməsinə, daha səmərəli və rəqəmsallaşdırılmış proseslərə və yüksəkkeyfiyyətli işçi heyətə malik olan maliyyə sisteminin qurulması nəzərdə tutulur.

2025-ci ilədək maliyyə xidmətləri sektoru güclü və diversifikasiya olunmuş maliyyə institutlarından təşkil olunacaq, davamlı artım və mənfəətlilik nümayiş etdirəcəkdir. Eyni zamanda, bank sektorunda konsolidasiya prosesinin sürətlənməsi, bankların maliyyə nəticələri arasında fərqlərin azalması müşahidə ediləcəkdir. Nəticədə banklar böyüyəcək, xidmət portfeli diversifikasiya olunacaq və bank olmayan yeni maliyyə institutları yaranacaqdır. Bank olmayan yeni maliyyə institutlarının təqdim edəcəyi əlavə kredit məhsulları istehlak kreditlərinə alternativ çıxış imkanları yaradacaq və sektorda rəqabəti gücləndirəcəkdir.

Korporativ müştərilər üçün də yeni kredit növləri təklif ediləcəkdir. 2025-ci ilədək Azərbaycanda səhm və istiqraz bazarları artıq səmərəli fəaliyyət mərhələsinə çatacaqdır. Bundan əlavə, 2025-ci ilədək bank sektoru Bazel III standartlarının tələblərinə tam uyğunlaşacaqdır. Kredit risklərini qiymətləndirmə mexanizmlərinin, skoring modellərinin, korporativ idarəetmə strukturunun və risklərin idarə edilməsi proseslərinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması maliyyə institutlarında risklərin idarə edilməsi bacarıqlarını artıracaqdır.

2025-ci il və ondan sonrakı dövr üzrə nəzərdə tutulmuş hədəflərə nail olmaq üçün ali təhsil müəssisələri, özəl təlim mərkəzləri, tənzimləyici qurumlar və bazar iştirakçıları vasitəsilə yüksək bilik və bacarıqlara malik mütəxəssislər yetişdiriləcəkdir. Bu təlim-tədris mərkəzləri maliyyə sektorunda rəqəmsallaşma ilə bağlı son meyilləri nəzərə almaqla, iştirakçıların texnoloji biliklərinin artırılmasını təmin edəcəkdir.

2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxış

2025-ci ildən sonrakı dövrlə bağlı müəyyən edilmiş hədəf baxış xarici investorlar üçün cəlbedici və regional səviyyədə rəqabətqabiliyyətli maliyyə sektoru formalaşdırmaqdır.

Hədəf baxışın şərhı

2025-ci ildən sonrakı dövr üçün hədəf baxışda müəyyən edilmiş məqsədlərə çatmaq üçün yüksək əməliyyat effektivliyinə malik və mənfəətlə fəaliyyət göstərən və əməliyyatları əsasən rəqəmsallaşmış bank sistemi formalaşdırılacaq, investisiya məhsulları daxil olmaqla, daha innovativ müştərinə nəzərdə

tutan bank məhsulları təklif ediləcəkdir. Bunun nəticəsində Azərbaycan maliyyə sektorunun inkişaf etdirilməsi üzrə qabaqcıl nümunə kimi beynəlxalq səviyyədə tanınacaq, həmçinin xarici investorları cəlb edəcəkdir.

Maliyyə bazarlarında şəffaflığın artması və sektorun tam formalaşması nəticəsində uzunmüddətli perspektivdə maliyyə xidmətləri sektorunadaha çox xarici investor cəlb ediləcəkdir. Maliyyə sektoruna xarici investisiyaları, əsasən, xarici banklar yatıracaqdır. Maliyyə sektoru və ölkə iqtisadiyyatı xarici bankların investisiyaları ilə yanaşı, qlobal “nou-hau”, xüsusən də məlumatların emalı, təkmil risk idarəetməsi və məhsul çeşidi sahəsində qabaqcıl təcrübələrdən faydalanacaqdır.

Əlverişli coğrafi mövqeyini nəzərə alaraq, 2025-ci ildən sonrakı dövrdə Azərbaycanı regionun maliyyə mərkəzinə çevirəcək strategiyanın mümkünlüyü qiymətləndirilə bilər. Bu istiqamətdə qonşu ölkələrlə valyuta əməliyyatlarının həcmünün artırılması üçün texniki infrastruktur və tənzimləmə çərçivəsinin inkişafı perspektivlərinə baxılacaqdır (əgər uğurlu olarsa, bu təcrübə anderrayting və regional istiqraz buraxılışlarının satışına da şamil oluna bilər). 2025-ci ilədək bankların xidmət səviyyəsi qabaqcıl beynəlxalq standartlara tam uyğunlaşacaqdır. Beləliklə, maliyyə xidmətləri sektoru regional miqyasda daha rəqabətqabiliyyətli səviyyəyə yüksələcək və qonşu maliyyə bazarları üçün qabaqcıl nümunəyə çevriləcəkdir.

HƏDƏF İNDİKATORLARI

Maliyyə xidmətləri sektorunda prioritetlərin həyata keçirilməsi nəticəsində:

- 2020-ci ildə real ÜDM-in 750 milyon

manat dəyərində artacağı;

- Maliyyə xidmətləri sektorunda 1600 iş yerinin yaradılacağı proqnozlaşdırılır.

Maliyyə xidmətlərinin inkişafı ilə bağlı nəzərdə tutulan tədbirlər üzrə 2020-ci il üçün aşağıdakı əsas hədəf indikatorları müəyyən edilmişdir:

- Bank sektorunun gəlirliliyinin 2015-ci ilə nəzərən 7 faiz artması;
- 2020-ci ilədək fond birjasında listingə mühüm sektorlardan əlavə 5 şirkətin çıxması;
- Maliyyə dərinliyinin (kreditlərin qeyri-neft ÜDM-ə nisbətinin) 60 faiz təşkil etməsi;
- Qeyri-işlək kredit əmsalının 8 faizədək azaldılması;
- Sığorta penetrasiyasının (sığorta haqlarının qeyri-neft ÜDM-ə nisbətinin) 1,4 faizə çatması.

STRATEJİ MƏQSƏDLƏR

- Maliyyə sisteminin daxili və xarici şoklara qarşı dayanıqlılığını artırmaq;
- Risk idarəetməsi proseslərinin keyfiyyətini artırmaq və tənzimləmə çərçivəsini təkmilləşdirmək;
- Maliyyə sisteminin infrastrukturunu gücləndirmək;
- Maliyyə sisteminin inkişaf potensialını artırmaq.

STRATEJİ HƏDƏFLƏR

Azərbaycan Respublikasında maliyyə xidmətlərinin inkişafına dair Strateji Yol Xəritəsi üzrə ümumilikdə 5 strateji hədəf olmaqla, hər bir strateji hədəf üçün müvafiq prioritetlər müəyyən edilmişdir. Bunlar aşağıdakı şəkildə təsnif edilə bilər.

Strateji hədəf 1

- Dinamik və sağlam institutlardan ibarət maliyyə sisteminin formalaşdırılması
  - Bank sisteminin kapitallaşması və likvidliyinin təmin edilməsi
  - Qeyri-işlək aktivlərin restrukturizasiya planının hazırlanması
  - Sığorta bazarının inkişafı
  - Maliyyə inklüzivliyinin gücləndirilməsi

Strateji hədəf 2

- Maliyyə bazarlarının inkişafı
  - Emitentlər və maliyyə vasitəçiləri üçün əlverişli mühitin yaradılması
  - İnvestorların maliyyə bazarlarına çıxış imkanlarının artırılması
  - Banklararası pul bazarında aktivliyin artırılması

Strateji hədəf 3

- İnfrastrukturun gücləndirilməsi
  - Kredit məlumatlarının mübadiləsi sisteminin təkmilləşdirilməsi
  - Hüquqi çərçivəyə yenidən baxılması, məhkəmə qərarlarının qəbulu və icrası proseslərinin sürətləndirilməsi

Strateji hədəf 4

- Tənzimləmə və nəzarət mexanizminin təkmilləşdirilməsi
  - Banklarda daha sağlam risk idarəetməsinin təmin edilməsi
  - Maliyyə xidmətləri sektorunda konsolidasiya edilmiş riskəsaslı nəzarət modelinin tətbiqi
  - Bankların rəqəmsal transformasiyasının sürətləndirilməsi üçün tənzimləmə mexanizminin təkmilləşdirilməsi
  - Maliyyə xidmətləri sektorunun hesabatlılığında şəffaflığın artırılması

- Sığorta fəaliyyətini tənzimləmə və ona nəzarət mexanizminin gücləndirilməsi

Strateji hədəf 5

- Maliyyə bazarı iştirakçılarının bilik və bacarıqlarının artırılması
- Maliyyə sektorunda çalışan mütəxəssislərin bilik və bacarıqlarının təkmilləşdirilməsi
- İstehlakçıların maliyyə savadlılığının artırılması və hüquqlarının müdafiəsinin gücləndirilməsi

MALİYYƏLƏŞDİRMƏ MEXANİZMLƏRİ

Müəyyən edilmiş strateji hədəflərə nail olmaq üçün 115 milyon manat investisiya tələb olunur. Strateji Yol Xəritəsində nəzərdə tutulan tədbirlərin icrasının dövlət büdcəsi, Mərkəzi Bankın vəsaitləri, büdcədən kənar fondlar, Sahibkarlığa Kömək Milli Fondunun və digər dövlət kredit və investisiya təşkilatlarının vəsaiti, yerli büdcələr, mülkiyyət formasından asılı olmayaraq yerli idarə, müəssisə və təşkilatların vəsaitləri, birbaşa xarici investisiyalar, qiymətli kağızlar bazarı, ölkə bank sisteminin kreditləri, beynəlxalq təşkilatların və xarici dövlətlərin kreditləri, qrantları, texniki yardımı, qanunvericiliklə qadağan olunmayan digər mənbələr hesabına maliyyələşdirilməsi nəzərdə tutulur.

Maliyyə vəsaitlərinin müəyyən edilmiş prioritet hədəflər üçün ən səmərəli şəkildə sərf olunmasını təmin etmək məqsədi ilə büdcələr nəticələrinə əsaslanan büdcə tərtibatı prosesi çərçivəsində işlənilib hazırlanacaqdır. Tələb olunan maliyyə vəsaitlərinin böyük hissəsi mövcud büdcələrin restrukturizasiyası, özəl sektorun və müxtəlif investorların birgə maliyyələşdirmə səyləri ilə

təmin ediləcəkdir.

MONİTORİNG VƏ QIYMƏTLƏNDİRMƏ

Tələb olunan alətlər, proseslər və sairə vasitəsilə icranın uğurla həyata keçirilməsini təmin etmək üçün Strateji Yol Xəritəsinin monitorinqi və qiymətləndirilməsi həyata keçiriləcəkdir. Monitorinq və qiymətləndirmə aparılarkən tədbirlərin mahiyyəti üzrə icrasına, müvafiq prioritet üzrə gözlənilən nəticələrə və indikatorlara diqqət yetiriləcək, icra müddətinə uyğunluq yoxlanılacaqdır. Monitorinq və qiymətləndirmə beynəlxalq metodologiyalara əsasən tərtib edilmiş qaydalar əsasında aparılacaqdır.

İşçi qrupların illik iş proqramları koordinasiya qurumu ilə razılaşdırılaraq, əsas icraçı təşkilat tərəfindən təsdiqlənəcəkdir. İşçi qrupların rüblük iclasları koordinasiya qurumunun nümayəndələrinin iştirakı ilə keçiriləcəkdir.

Rüb üzrə görülmüş işlərə dair hesabat əsas icraçı təşkilat tərəfindən işçi qrupun rüblük iclasından ən azı 10 gün əvvəl koordinasiya qurumuna təqdim ediləcəkdir. Koordinasiya qurumu qeyd olunmuş hesabatın hərtərəfli təhlili və qiymətləndirilməsini, həmçinin işçi qrupun rüblük iclasında baş tutmuş müzakirələri nəzərə alaraq, iclasın keçirilmə tarixindən 10 gün müddətində rüblük monitorinqin nəticələrini və növbəti dövr üçün tövsiyələri əsas icraçı təşkilata təqdim edəcəkdir. Koordinasiya qurumu və əsas icraçı təşkilat monitorinq nəticələrinin və tövsiyələrin işçi qrupun gündəlik fəaliyyətində nəzərə alınması üçün tədbirlər görəcəkdir.

www.iqtisadiislahat.org

www.ereforms.org

www.ecoreform.az

Bakı, Yasamal rayonu,
Landau küçəsi 16, AZ 1073

info@ereforms.org

(+994)12 5213318

/ iqtisadiislahat